

LILIANNE PLOUMEN

‘ALLEEN MET HULP BEDRIJVEN KRIJGEN WE ARMOEDE DE WERELD UIT’

Als Unilever-topman Paul Polman protesteert tegen een wetsvoorstel dat homo's en transgenders discrimineert, gebeurt daar ook wat mee. Daar besloot Lilianne Ploumen gebruik van te maken. Zij is daarom de eerste minister die handel én ontwikkelingshulp combineerde. Is er uit gekomen wat ze had gehoopt?

Mevrouw Ploumen, hoe keek u zélf in 2012 tegen het bedrijfsleven aan?

‘Ik kende uit mijn ngo-tijd bedrijven als Unilever en Heineken, en wist dat zij een scherp oog hadden en hebben voor het bredere maatschappelijke belang. Ze gaan niet alleen voor de kortetermijnwinst. Kijk bijvoorbeeld naar wat Heineken heeft gedaan aan de bestrijding van aids in Afrika, wat voortkwam uit de zorg voor hun personeel daar.’

‘Bedrijven kunnen invloedrijk zijn in het bui-

tenland. Zo heeft Paul Polman van Unilever bijvoorbeeld met anderen geprotesteerd tegen een wetsvoorstel in de Amerikaanse staat Georgia dat bedrijven toestaat om diensten te weigeren aan homo's en transgenders. Het resultaat was dat de gouverneur van Georgia het voorstel heeft ingetrokken.’

‘Zo ben ik tot een gezamenlijke handel- en hulpagenda gekomen. Voor mij is dat een heel logische combinatie: handel met het buitenland is belangrijk omdat daarmee 2,2 miljoen

banen in Nederland samenhangen, en als je de armoede de wereld uit wilt krijgen, heb je de hulp van het bedrijfsleven hard nodig. Ik vroeg het bedrijfsleven zich achter die hulp-en-handel-agenda te scharen.’

Dat zien sommige ngo's heel anders.

‘Bedrijfsleven en ngo's hebben niet per definitie dezelfde belangen en visie, dat klopt. Maar ik constateer dat beide partijen in deze aanpak investeren. Handelsmissies zijn tegenwoordig veel breder opgezet, met ngo's en vakbonden erbij. We exporteren het poldermodel eigenlijk. We zijn bijvoorbeeld naar Bangladesh gegaan, in de nasleep van de Rana Plaza-ramp. In Bangladesh zelf zijn de verhoudingen tussen het bedrijfsleven en de vakbonden enorm gepolariseerd. Zij zagen ons als een voorbeeld van hoe het ook kan.’

Het handel- en hulpbeleid van Ploumen bestaat onder meer uit het sluiten van convenanten met bedrijfssectoren over zaken als arbeidsomstandigheden en milieuzorg in de landen waarin zij actief zijn. Bedrijven moeten hun hele productieketen in beeld zien te krijgen en zorgen dat de afspraken in het convenant overal worden nageleefd.

Wie is Lillianne Ploumen?

Na een studie maatschappijgeschiedenis aan de Erasmus Universiteit begon Lillianne Ploumen (54) in 1990 bij Foster Parents Plan, waar zij zich met marketing en onderzoek bezighield. Na een korte periode als zelfstandig marketingonderzoeker kwam ze in 1995 bij Mama Cash (financiering kleinschalige initiatieven van vrouwen) terecht. Van 1996 tot 2001 was zij daar directeur. Daarna werkte zij tot 2007 bij Cordaid. In dat jaar werd zij voorzitter van de PvdA. In 2012 werd Ploumen benoemd tot minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. Bij de laatste verkiezingen is zij met voorkeursstemmen in de Tweede Kamer terechtgekomen. In afwachting van een nieuw kabinet is zij demissionair minister.

Bent u tevreden over de inzet van het bedrijfsleven?

'Ja. We maken met drie partijen – bedrijven, ngo's en overheid – afspraken waaraan je elkaar bindt. Dat leidt tot betere resultaten dan braaf afvinken. Ik ben het daarom niet eens met de kritiek van sommige ngo's dat de convenanten te vrijblijvend zijn.'

Waar heeft u zich op verkeken?

'Ik had verwacht dat het sneller zou gaan. Ook de Sociaal-Economische Raad ging ervan uit dat er in 2016 tien convenanten zouden zijn, maar dat is onrealistisch gebleken. Iedereen wil namelijk zijn zegje doen. Bij een overleg vragen andere partijen aan tafel zich wel eens af of er niet één ngo kan komen in plaats van drie. Maar blijktbaar is dat nodig om elkaar te leren kennen en de waarheid te durven zeggen.'

'Vanuit de Tweede Kamer zal ik blijven aandringen op voortzetting van de convenanten. Ze zijn in het belang van bedrijven, want die willen niet met hun kop in de krant als het misgaat in 'hun' fabriek ergens in de wereld. De convenanten zijn ook in het belang van de ngo's omdat die daarmee concrete verbeteringen kunnen doorvoeren.'

Voor het mkb is de stap naar Europa al groot. Waarom zou een ondernemer de stap naar een ontwikkelingsland wagen?

'Het is voor mkb-bedrijven natuurlijk lastiger om de wereld te veranderen dan voor multinationals. Maar buiten de EU zit het groeipotentieel, ook voor kleinere bedrijven. Om het mkb te helpen heeft dit kabinet meer handelsmissies dan ooit georganiseerd, is er één loket gekomen voor alle stimuleringsregelingen, en zijn de Nederlandse ambassades steeds meer toegerust op het mkb.'

Heeft u wel genoeg oog voor de obstakels waar bedrijven tegenaan lopen?

'Ja, dat zijn de financiering en de onbekendheid met het land en de regels. Banken schatten de risico's voor financiering niet realistisch in, waardoor de overheid moet bijspringen. Ik besef dat de lokale regelgeving omvangrijk, ingewikkeld en onvoorspelbaar is. Cultuurverschillen zijn er ook, maar met een beetje vriendelijkheid, interesse en doorzettingsvermogen kom je een heel eind.'

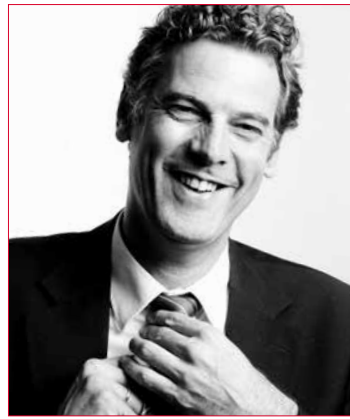

'Je moet je er natuurlijk wel in verdiepen. Ook in de lokale arbeidsomstandigheden. Je kunt je niet afzijdig houden. Voor jou als bedrijf is het net zo goed belangrijk dat de regelgeving op orde is, want dan weet je waar je aan toe bent. En als er dan een moment komt dat een bedrijf zich niet meer kan vereenzelvigen met de omstandigheden in een land en vertrekt, dan begrijp ik dat ook.'

Onlangs zei u toch dat Nederlandse bedrijven de mensenrechten moeten aankaarten in ontwikkelingslanden, omdat leiders eerder naar hen dan naar u luisteren?

'Nee, dat is een beetje kort de bocht. Het uitgangspunt is dat mensenrechten overal gelden. Als iemand dan begint over westerse waarden, heb ik mijn mondje bij me om me daartegen te verzetten. Het helpt daarbij als ik bondgenoten heb in de vorm van het bedrijfsleven. Ik zie goede voorbeelden van bedrijven die optreden tegen misstanden in hun productieketen. Het Amerikaanse Tiffany heeft het in de strijd tegen misstanden in de diamantsector opgenomen voor een kritische journalist die in de problemen was gekomen. Zo'n actie

'HET IS NIET MEER: JIJ GEEFT HULP EN IK MOET DANKJE-WEL ZEGGEN'

JEROEN POORTVLIET

Export-app

Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft samen met onder meer VNO-NCW, MKB-Nederland, de Kamer van Koophandel, de metaalsector en drie banken een app ontwikkeld voor bedrijven die actief zijn of willen worden in het buitenland. Op *NL exporteert* zijn per land de contactgegevens van de Nederlandse vertegenwoordiging, wet- en regelgeving, marktrapporten, uitleg van de lokale cultuur, en relevante evenementen verzameld. De app is inmiddels 13 duizend keer gedownload en heeft maandelijks 2.300 gebruikers.

is in ieders belang. Als de diamantsector zichzelf niet fatsoeneert, hoef ik geen diamanten van Tiffany meer. Als ik die al zou kopen.'

Die ene minister voor handel en hulp moet blijven in het nieuwe kabinet?

'Ja, dat is goed voor de wereld en voor Nederland. Denemarken en Finland hebben het model inmiddels overgenomen, en de rest van de wereld volgt ons met belangstelling. Ik hoor in Afrika dat de relatie met ons nu veel gelijkwaardiger is. Het is niet meer: jij geeft mij hulp en ik moet dankjewel zeggen. Het is nu: wij hebben ook iets dat jullie willen hebben, namelijk export- en investeringsmogelijkheden. Het wordt daardoor ook makkelijker om moeilijke onderwerpen zoals mensenrechten te bespreken.'

En meer geld voor hulp?

'Zeker. Het kabinet-Rutte II moest bezuinigen in barre tijden, dus ik ook. Als het weer goed gaat met de economie moeten we weer terug naar 0,7 procent van het bbp. Daar zal ik mij vanuit de Kamer zeker voor inzetten.' ■

Rituelen

Ik weet niet precies waarom, maar deze formatie kan mij een stuk minder boeien dan vorige afleveringen. Ik geloof het allemaal wel, die dagelijkse sessies op het Binnenhof die dan toch weer niet tot iets concreets leiden. Het ritueel van journalisten achter dranghekken die tegen beter weten in proberen om de arriveerende of vertrekkende onderhandelaars een quote te ontlokken. En Mark Rutte die een zoveelste variant heeft gevonden om toch weer niets te zeggen.

Gelukkig besloot tweede informateur Herman Tjeenk Willink vorige week een sessie voor Rutte en Jesse Klaver bij hem thuis te organiseren. Effe wat anders. Deze keer postte het journaal een rood tuinhok. Rutte had na afloop weer een nieuwe manier gevonden: hij verliet het pand al bellend. We nemen maar aan dat hij écht iemand aan de lijn had. Ook het Catshuis is inmiddels aangedaan, dus het gaat de goede kant op.

Ondertussen draaien de aarde en het land gewoon door. Het huidige kabinet past demissionair op de winkel. De Tweede Kamer debatteert en overlegt *as usual*, al gaat het niet over controversiële onderwerpen. Vooral Geert Wilders lijkt daar, als controversieel politicus, last van te hebben, want ik hoor weinig van hem. Hij tuitert zich wel drie slagen in de rondte.

Ook internationaal lijkt de moeizame formatie niet tot grote schokgolven te leiden. Trump banjert als een Republikeinse olifant vrolijker verder in de porseleinkast van de internationale politiek. Engeland worstelt met de Brexit. In Syrië wordt nog altijd gevochten. Aanhangers van IS plegen met een zekere regelmaat hun verwoestende aanslagen.

Zo kunnen we nog wel een tijdje doorgaan. Tillen we de formatie over de zomer heen. Maar uiteindelijk moet er wel weer geregeerd worden. Ik fantaseer wel eens over een *De Speld*-achtige oplossing. Een paar partijen die niet aan de formatie deelnemen, gaan naar de koning met de mededeling dat zij wel een minderheidskabinet willen beginnen. 'Oké, ga je gang', zegt die dan. Terwijl ze er verderop op het Binnenhof die dag wéér niet uit zijn gekomen.

Paul Scheer